

בין "חסד" ל"אמת"

עיון בפרשת השבוע על פי החת"ם סופר

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

מחסום לפה שלא להאיר את האור יותר מדאי, שלא לגלות צפונות עליונות יותר מכדי המדה שהכח של המקבלים יוכל להכיל בקדושתו וטהרתו, הרי גם היא, דומיה זו, מפארת את הוד כל היש.

11. עולת רא"ה ב' עמ' קפ"א-קפ"ב
בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן חמש עשרה לגמרא... ראוי להרגיל את האדם בעבודה ותלמוד דוקא כפי אותה מדה, אשר יד הבנתו מגיעה להשגת כללות תכליתו, וכאשר ישיג ערך התכלית של ענינים יותר גבוהים או יחנכוהו בענינים יותר גבוהים. אבל אם ירגילו להעמיס אותו בעבודות ולימודים, שאין שמץ מתכליתם יכול להצטייר בו, משרישים בו דעה נפסדת, המקעקעת כל הבירה כולה, חלילה.

12. שמונה קבצים ב', ר"מ
אנו רואים, שכשמביטים על העולם לשופטו מצד ההשפעה של הנגלות שבתורה לבד, בלא השפעתה של תורת חסד הנובעת ממקור ההשכלה האלהית הצפונה, מתגדלת מאד מידת הדין, שנאת הבריות, ויאוש מכל צד. ואין דרך לעמוד במעמד נפשי מתובל בקדושה בדור שפרצות רבות מזדמנות בו, כי אם בהצטרפות של הדייקנות העולה מהשפעתה של התורה הנגלית, עם חסדה ואור פניה של התורה הצפונה, שאז מתמזגים החסדים והגבורות ביחד ובאים לידי מיתוק.

13. ממעיני הישועה עמ' נ"ה
נלוויים דרך צמצום ונלוויי אין-סוף
הגלויים שהקב"ה מתגלה בהם בעולמו באים בדרך של צמצום, שאם היו מופיעים בבחינת אין סוף לא היה מקום לבריאה, לעומת זה, ישראל עם קדושו כל מגמתם לגלות את בחינת אין סוף, וזהו ענין אורו של משיח, שבא לתקן את כל ההווה לקבל את האורות העליונים בלא צמצום והגבלות, ולשם זה נקרא "בן פריצו", שפורץ גדרות עולם, שהן ההגבלות, ולהשיג הכל בלא צמצומים כמו שהוא באמת לאמתה, וזאת היא נחלת יעקב.

14. זוהר חדש רות רי"ג
רבי קיסמא אומר, מערת המכפלה סמוך לפתח גן עדן.

6. משי"ח בראשית כ"ד, י"ד

כי עשית חסד עם אדוני - פירושו ע"ד האמת כי יצחק מדת גבורה ומהתדבקות גבורה עם החסד נעשה בריח התיכון אמת, (זוהר תרומה קעה); ולכן כאשר הרגיש ברבקה מדת החסד אמר ברוך ד' אשר לא עזב חסדו ואמתו שנולד מדת אמת מהתמזגות חו"ג וזה הוא מדתו של יעקב.

7. עולת רא"ה א', ר"ע

"גבורות גשמים, א"ר יוחנן מפני שיורדים בגבורה" (תענית ב.). וכן בזה: שיורדים מסטרא דגבורה (בראש' דל"ב). השפע היורד ממרום, מצד חסד הבורי, הוא מוכן לרדת באפן שיהיה גמור בענינו, שיוכל האדם ליהנות ממנו מיד, כענין המן שהיה גמור ומוכן להנאתו. אך מדת הגבורה פועלת היא הרבה עכובים וצמצומים, באפן שיהיה צריך הרבה מדרגות, עד שיבא לכלל הנאה ע"י עבודת האדם. וכן הוא גם בשלמות הרוחנית, שהשפע היורד מן השמים ע"י קדושת התורה לשלמות הרוחנית היה ראוי שירד באפן גמור, עד שיהיה האדם מוכן על ידו לשלמותו בלא עבודה ושורה, אבל מצד מדת הגבורה נתגלו הענינים במלבושים ומסכים.

8. עין אי"ה שבת ב', ה', נ"ו; עין אי"ה ברכות ב', ט', של"ז

המעלה העליונה של מנהיג האומה, הוא שיהיה מרגיש בעצמו שהוא כ"כ נתון לטובת המונהגים על ידו, עד שהוא מרגיש את ערכם ומצבם ואת טוב הסדרים שהם צריכים להם, לא כפי אותה ההשקפה המצטיירת לו בנפשו, כ"א כאילו ירד למצבם בבירור, וכאילו הוא עומד עמם על מצב אחד ומקום אחד.

... לפעמים אמנם יצמיד המדריך את הענינים באופן שיהיו נדחקים המקבלים להתרומם על ערכם ולקבלם, ובוזו יקוה להצלחתם משפלותם. ולפעמים ישפיל את הענינים עד ערכם של המקבלים ויקוה שיגדלו ויעשו פרי דוקא בהחנם ע"פ דרכם וערכם.

10. עין אי"ה שבת ב', י"ב, כ"ג

פ"א כפופה פ"א פשוטה, פי פתוח פי סתום. הדיבור והדומיה שניהם ביחד יסודי העולם הם. כשהפה הוא פתוח לדבר אלה הדברים שהדיבור נועד להם, להפיץ אור התורה והחכמה האמיתית בעולם, ... ולעומת זה השתיקה, הדומיה הקדושה, בין כשהיא מכוונת להיות נצרה על דל השפתים מכל דיבור של דופי והיזק, בין כשהיא שמה

1. בראשית כ"ד, י"ב-מ"ט

... הקרה נא לפני היום ועשה זוסד עם אדני אברהם: ... (יד) והיה הנער אשר אמר אליה הטי נא כדרך ואשתה ואמרה שיתה וגם גמליך אשקה אתה הכוזה לעבדך לישוק וכה אדע כי עשית זוסד עם אדני: ... (כו) ויאמר ברוך יהוה אלהי אדני אברהם אשר לא עזב זוסדו ואמתו מעם אדני ... (מט) ועתה אם ישכם עשים זוסד ואמת את אדני הגידו לי ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל:

2. רש"י בראשית כ"ד, י"ד

אותה הוכחת - ראויה היא לו שתהא גומלת חסדים וכלאי ליכנס צדיתו קל אכרהם.

3. חת"ם תורת משה חיי שרה

כיוון שאברהם נתן כל אשר לו ליצחק, ויהיה אברהם סמוך על שלחן יצחק, אם כן חסד הוא לאברהם אם תהיה כלתו רבקה בעלת חסד שלא תהיה עיניה צרה בזקן.

4. כלי יקר בראשית כ"ד, י"ד

אותה הוכחת לעבדך ליצחק. ... ורז"ל אמרו (תענית כד.) כל כלה שענייה יפות כל גופה אין צריך בדיקה. וזה דבר שההוש מכחיש כי כמה מכוערות בעולם שענייהן יפות. ועוד קשה מה ראו חז"ל על ככה ליתן עצה לבדוק אחר יופי היצוני זה ... וזאת העצה היעוצה שיבדוק אם היא בעלת עין יפה וגומלת חסדים, כי אם עיניה יפות בבריות, אז היא בלי ספק שלימה בכל המדות, ולמדו רז"ל מן אליעזר שלא בדק את רבקה כי אם במדה זו כי מדה זו בנין אב על כל המדות:

5. חת"ם על התורה חיי שרה

ועשה חסד עם אדוני אברהם. ר"ל כי ידע שהיה יצחק מדת הדין, ע"כ התפלל להי"ת שתזדמן לו אשה ממדת החסד כדי שיצאו מבין שניהם יעקב מדת אמת הכלולה מדין ורחמים, דאל"ה לא יהיה ח"ו קיום לעולם, ... ומשום כן אמר ועשה חסד עם אדוני אברהם חסד דייקא, ועשה לו נחוש במדת החסד להשקותו וגמליו ואמר ובה אדע כי עשית חס"ד עם אדוני, ואח"כ אמר אשר לא עזב חסד"ו ואמית"ו הרי חסד ואמת.